

Arkivsak-dok. 15/05725-1
Saksbehandler Thorbjørn Aakre
Elin Sommerli, Odd Kristian Myhre, Jorunn Aurstad
Saksgang

KVALITETSSIKRINGSSYSTEM FOR UTDANNING - NORD UNIVERSITET

Forslag til vedtak/innstilling:

Styret ber rektor sørge for at det etableres et felles system for kvalitetsarbeid og kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten ved Nord universitet fra 1. august 2016. Fram til da må rektor sikre at kvalitetsarbeidet ved institusjonen gjennomføres i samsvar med de grunnleggende elementene i kvalitetssikringssystemene som UiN og HiNT har benyttet tidligere.

Bjørn Olsen
rektor

Bakgrunn

Universitetet i Nordland ble akkreditert som universitet fra 1.1.2011, og fikk sitt kvalitetssikringssystem godkjent av NOKUT i 2012. Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Nesna fikk sine kvalitetssikringssystemer godkjent i henholdsvis 2013 og 2014. Systemene er alle i daglig drift og sikrer institusjonene relevant informasjon om kvalitetsutviklingen på viktige deler av utdanningsvirksomheten. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver gang kvalitetssystemet til en institusjon blir evaluert.

NOKUTs evalueringskriterier ved evaluering av institusjoners kvalitetssikringssystem finnes i egen forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning. § 6-1 lister kriteriene:

§ 6-1. NOKUTs evalueringskriterier Ved evaluering av institusjonenes interne kvalitetsarbeid gjøres det en helhetlig vurdering av kvalitetssikringssystemet og institusjonenes aktive bruk av det.

Det skal legges vekt på:

*a) **Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur:** om institusjonen stimulerer til engasjement for kvalitetsarbeid blant ansatte og studenter og deres demokratiske organer,*

*b) **Mål, plan og ledelsesforankring:** om mål, ansvar, prosesser og aktører som inngår i kvalitetssystemet er klart beskrevet (systemets strukturelle oppbygning), og hvordan systemet for kvalitetssikring utvikles i tråd med institusjonens behov,*

*c) **Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene:** om sikring og vurdering av kvaliteten i hvert enkelt studium bygger på dokumentert informasjon som systematisk innhentes fra flere kilder, og om det er særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier,*

*d) **Analyse, vurdering og rapportering:** om den informasjonen som systemet generer analyseres, vurderes og framstilles for ansvarlige fora og ledernivå*

*e) **Bruk av kunnskap til kvalitetsforbedring:** om tiltak for forbedringer iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalyser som gjøres.*

Merknaden til § 6-1 sier følgende om krav til kvalitetsarbeidet:

Institusjonene skal kontinuerlig og systematisk arbeide for å sikre og forbedre kvaliteten i utdanningen. Det interne systemet for kvalitetssikring av utdanningen skal frambringe kunnskap institusjonen trenger i sikringen og utviklingen av utdanningene som tilbys. Kvalitetssikringen skal omfatte alle studietilbud som en institusjon gir, alle deler av studiet og alle formidlingsformer. Gjennom faste rutiner og prosesser i en årlig syklus frembringes, vurderes og anvendes informasjon om det enkelte studium, og om institusjonens utdanningsvirksomhet generelt.

NOKUTS kommende rolle

Departementet har nylig avsluttet en høring om forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven, som blant annet gjelder NOKUTs akkrediterings- og tilsynsarbeid. Samtidig er

det kommet en ny høring med forslag til endringer i tilsynsforskriften. Begge høringer viser til et ønske om å styrke NOKUTs arbeid med å heve kvaliteten i utdanningene og i institusjonene. NOKUT har initiert et arbeid for å utvikle en nasjonal strategi for utdanningskvalitet, og ny modell for tilsyn med høyere utdanning.

Oppmerksomheten har i økende grad blitt rettet mot det helhetlige kvalitetsarbeidet ved institusjonene, og departementet mener dette bør bidra til at kvalitetsarbeidet orienteres mot systematisk kvalitetsarbeid for hele utdanningsløpet. En slik tilnærming vil sikre at kvalitetssystem og praksis henger bedre sammen. Det foreslås å bruke begrepet «kvalitetsarbeid» i stedet for «kvalitetssikringssystem.» Tilsynet skal både se på i hvilken grad arbeidet legger til rette for, samt bidrar til å øke kvaliteten i studieprogrammene slik at studentene lærer mer. Tilsynet vil også se på de mer administrative kvalitetssikringsrutinene ved institusjonene og bruken av disse.

NOKUT ønsker altså at institusjonene retter sin oppmerksomhet mot i hvilken grad eget kvalitetsarbeid faktisk bidrar til å forbedre kvaliteten på studieprogrammene, og på kvaliteten på studentenes læringsutbytte. Oppmerksomheten må rettes mot de faktorene som er avgjørende for at studenter opplever kvalitet. NOKUTs nye rolle understrekes også. I høringsnotatet sies det: «Det er naturlig at tilsynets metodikk videreutvikles, og at NOKUT undersøker bredere deler av det samlede kvalitetsarbeidet enn det som reflekteres i begrepet kvalitetssikringssystem». Samtidig varsles det også om strengere krav til doktorgradsutdanninger og masterutdanninger.

Kvalitetssikringssystem for utdanningsvirksomheten

I forbindelse med fusjonen ble det høsten 2015 etablert en egen arbeidsgruppe med ansvar for kvalitetssikring av utdanningsområdet. Det har vært avholdt flere møter mellom UiN, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag, med fokus på gjensidig informasjonsutveksling omkring hvordan de enkeltes kvalitetssikringssystem er bygd opp. Målet for arbeidet har hele tiden vært å ta velfungerende elementer med videre inn i kvalitetssikringssystemet for nye Nord universitet. I tillegg har kartlegging av intern kompetanse og fremtidig organisering av kvalitetsarbeidet vært en del av agendaen.

Hvordan Nord universitet skal sikre tilstrekkelig oppfølging i forhold til tilsynsforskriften vil i det videre bli beskrevet. Det nye kvalitetssikringssystemet vil være basert på allerede akkrediterte og godkjente kvalitetssikringssystemer, og det vil måtte eksistere to (UiN og HiNT) parallelle, men ganske like kvalitetssikringssystemer et stykke inn i 2016. Den faglige aktiviteten ved Høgskolen i Nesna vil inngå i et av fakultetene/avdelingene ved Nord universitet, og vil i første del av 2016 følge kvalitetssikringssystemet fra UiN.

Kvalitetssikring av studietilbud innen første, andre og tredje syklus

Nord universitet vil ha selvstendig etableringsrett til studier, jamfør Lov om universiteter og høyskoler. Likevel er det fastsatt i universitetets reglement for etablering av studier og godkjenning av studieplaner at NOKUTs krav til akkreditering av studier også gjelder når universitetet selv etablerer egne studietilbud og godkjenner studieplan for disse. Det fremgår også i NOKUTs veiledning at deres kriterier for akkreditering gjelder for alle som

tilbyr høyere utdanning, også institusjoner med egne faglige fullmakter (selvakkrediteringsrett).

Administrasjonen vil måtte sørge for at det utarbeides felles prosessbeskrivelser for kvalitetssikring av studieplanarbeidet for første og andre syklus, slik at dette er klart fra høstsemesteret høsten 2016.

Bachelor- og masterutdanningen (første og andre syklus)

Forslag til nye bachelor- og masterutdanninger utvikles stadig i fagmiljøene. Forslagene skal utredes og kvalitetssikres. Kvalitetssikringen består mye av å kontrollere studieplanen for tilbudet opp mot de grunnleggende forutsetninger for akkreditering (§ 7-1 i studuetilsynsforordningen), plan for studiet (§ 7-2) samt fagmiljøet knyttet til studiet (§ 7-3).

Skillet mellom første og andre syklus går primært på kravet til selve fagmiljøet. For masterutdanninger skal minst 10 prosent av det samlede fagmiljøet være professorer eller dosenter, og ytterligere 40 prosent må være ansatte med førstestillingskompetanse. For bachelorstudier er kravet at minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

For bachelorprogrammet innen nautikk, maritim ledelse og økonomi har Handelshøgskolen i tillegg utviklet en egen kvalitetsmanual som følge av at studieprogrammet må forholde seg til, og oppfylle eksterne krav utover de som ligger inn under universitets- og høgskoleloven.

Ph.d.-utdanningene (tredje syklus)

Kvalitetssikringssystemet ved Nord universitet dekker studier på alle nivå, også doktorgradsstudiene. Dette ble lagt inn i KSS for Universitetet i Nordland i februar 2015. Totalt åtte prosesser er modellerte og ligger inne i den elektroniske håndboken: opptak til programmene, etablering av nytt doktorgradsemne, emneevaluering av kurs, progresjonsrapportering, veiledning, brukerundersøkelse, fakultetsvise studiekvalitetsrapporter og ph.d.-avhandlingen.

Aktører i kvalitetsarbeidet ved Nord universitet

Nedenfor vises i korte trekk en oversikt over de mest sentrale aktørene i kvalitetssikringssystemet med tilhørende ansvar. Endelig ansvar, myndighetsstruktur og organisering vil avklares i løpet av første halvår av 2016.

Universitetsledelsen

Styret er institusjonens øverste organ, og har det overordnede ansvaret for studiekvaliteten og kvalitetssikringssystemet. Rektor har på styrets vegne ansvaret for kvalitetssikringsarbeidet ved institusjonen. Studiekvalitetsutvalget og læringsmiljøutvalget er viktige rådgivende organer for rektor i dette arbeidet.

Studiekvalitetsutvalg/Utvalg for utdanningskvalitet

Kvalitetsutvalgene på ulike nivå vil utgjøre sentrale elementer i forvaltningen av internkontrollsystemet ved Nord universitet. Dette er kollegiale, faglige organer som legger til rette for faglig orienterte beslutningsprosesser. Grenseflaten mellom det administrative systemets behov for kontroll og rapportering, og fagmiljøenes eget kvalitetsarbeid, representerer et viktig kontaktpunkt mellom fag og administrasjon ved universitetet.

Læringsmiljøutvalg

LMU planlegger og følger opp tiltak som gjelder studentenes læringsmiljø på alle plan fra utforming av de fysiske omgivelsene til psykososiale forhold. Utvalget orienteres om klager angående læringsmiljøet fra ansatte og studenter, og kan gi uttalelser om disse. LMU mottar jevnlig rapporter om utviklingen i antall og type henvendelser om sviktende kvalitet som meldes i avvikssystemet (ros og ris). Det vil fra 2016 være ett LMU ved Nord universitet.

Fakultetsvise studiekvalitetsutvalg

Dette er dekanens rådgivende organ. De fakultetsvise studiekvalitetsutvalgene har en viktig funksjon i forhold til samordning og koordinering av kvalitet knyttet til programtilbud ved fakultetet og behandler årlig fakultetenes egne studiekvalitetsrapporter. Utvalgene har et særlig ansvar for ivaretagelse av bachelor- og masterprogrammer.

UiN har hatt egne fakultetsvise studiekvalitetsutvalg, mens HiNT kun har hatt et sentralt utvalg for utdanningskvalitet. Hvordan dette skal organiseres i Nord universitet må avklares tidlig i 2016.

Studieprogramansvarlig/Studieleder

Disse skal følge opp kvaliteten på sitt studieprogram og samarbeide tett med de emneansvarlige. Årlig skal studieprogramansvarlig/studieleder utarbeide en rapport om status og utfordringer knyttet til gjennomføringen av programmet.

Emneansvarlige

Disse vil fortsatt ha en viktig rolle i kvalitetssikringssystemet. De enkelte emneansvarlige har et særlig ansvar for planleggingen og gjennomføringen av læringsarbeidet, og er sammen med studentene ansvarlig for studiekvaliteten og læringsmiljøet ved det aktuelle emnet. Knyttet til kvalitetssikringssystemet er det særlig to aktiviteter de emneansvarlige må legge til rette for: midtveis- og sluttevalueringer av emner.

Studenten

For å sikre et kvalitetsmessig godt studietilbud ved Nord universitet er de faglige ansatte og ledelsen avhengig av kontinuerlige tilbakemeldinger fra studentene – tilbakemeldinger som angår innholdet i studiene, måten undervisningen gjennomføres på så vel som de sosiale og fysiske rammene rundt studiene. Studentene vil gjennom undersøkelser av ulik art og representasjon i sentrale utvalg og styrende organer kunne bidra med viktige innspill i arbeidet med å legge til rette for et godt studietilbud.

Hovedelementer

Nedenfor beskrives kvalitetssikringssystemets oppbygning i korte trekk, samt formål.

Kvalitetshåndbok

En forutsetning for et kvalitetsmessig godt studietilbud er å ha gode studieadministrative rutiner og oppdaterte beskrivelser av hvordan de ulike arbeidsoperasjonene i organisasjonen gjennomføres.

Et sentralt verktøy i denne sammenhengen er kvalitetshåndboka. Kvalitetshåndboka vil være en digital samling beskrivelser av hvordan kritiske prosesser ivaretas i institusjonen.

Formålet er å sikre konsistent og fullstendig gjennomføring av disse arbeidsprosessene.

Arbeidsgruppen med ansvar for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten har anbefalt at det i forbindelse med etableringen av ny elektronisk kvalitetshåndbok etableres et eget prosjekt for denne. Prosjektet bør gis mandat til å utarbeide egen kravspesifikasjon, med tanke på en kommende anbudsprosess, for å se på hvilke elementer som må inngå for å sikre et godt operativt system i den fusjonerte organisasjonen.

Internrevisjoner

En forutsetning for et godt kvalitetssikringssystem er en lærende organisasjon hvor ledelse, administrasjon og faglige ansatte deltar i et kontinuerlig forbedringsarbeid. Formaliserte internrevisjoner er en viktig del av dette arbeidet, og er ment å være en uavhengig rådgivnings-funksjon som har som mål å dokumentere om universitetet følger fastsatte prosesser og rutiner.

Revisjonen gjennomføres årlig og som en del av forberedelsen utarbeides en rekke spørsmål med utgangspunkt i revisjonsgrunnlaget, dvs. relevant reglement og retningslinjer. På denne måten avdekkes det om de fastlagte rutiner/prosedyrer følges. Avslutningsvis oppsummeres dette i en revisjonsrapport.

Fra 2016 anbefales det at en i forbindelse med internrevisjoner tenker helhetlig og ikke bare innen utdanningsområdet. Valg av område for internrevisjon forankres i styret, som også mottar rapport etter fullført revisjon.

Ris og ros/ Avvikssystem

Det har for alle institusjonene være viktig med tilbakemeldinger fra studenter (og ansatte) om forhold de er misfornøyd med. Ved UiN har innkomne meldinger vært et fast punkt i læringsmiljøutvalgets møter, mens de ved HiNT har blitt sendt direkte til studiesjefen for oppfølging. Tidlig 2016 vil en måtte etablere et felles system for innrapportering og behandling av uheldige forhold som inntreffer.

Kvalitetsrapport/Rapport om utdanningskvalitet

Kvalitetsrapporten utarbeides hvert kalenderår i løpet av andre kvartal i året etter det året kvalitetsrapporten omhandler. Rapporten som går til styret, gir en oversikt over sentrale utviklingstrekk og de utfordringer institusjonen står overfor i tilknytning til utdanningsvirksomheten. Ved UiN har i tillegg hvert fakultet utarbeidet en egen kvalitetsrapport. Dette forutsettes videreført, og da må det tidlig i 2016 avklares hvordan dette skal skje på de tre avdelingene i Nord-Trøndelag.

Kvalitetsrapporten skal gjøre rede for hvordan kvalitetsarbeidet har vært ivaretatt i løpet av det året som kvalitetsrapporten omhandler, inklusive erfaringer og eventuelle forslag til forbedringer av selve kvalitetssikringssystemet.

Undersøkelser/evalueringer/analyser/statistikker

Det gjennomføres en rekke undersøkelser i løpet av et studieår som gir viktige pekepinner på kvalitetsutviklingen på forskjellige områder: *søker- og oppstartundersøkelse, brukerundersøkelse, kandidatundersøkelser, nasjonalt studiebarometer, brukerundersøkelse blant ph.d.-kandidater, eksterne vurderingspanel.*

Av statistikker som utarbeides jevnlig for å informere ledernivået om utviklingen på utvalgte områder vil følgende trekkes fram: *opptaksstatistikk, inntaksstatistikk, tilgjengelig pensumlitteratur ved studiestart, karakterstatistikker, gjennomstrømming, frafall og poengproduksjon* for å nevne noen.

Midtveis- og sluttevaluering vil være viktige undersøkelser hvor studentene blir bedt om å si noe om egen tilfredshet med, og kvalitetene på de enkelte emnene de tar. Høgskolen i Nord-Trøndelag har et automatisert system som sender svarene (resultatet) videre opp til emneansvarlig, studieleder, dekan og studiesjef. Det skrives rapport om evalueringen på alle nivå og denne inngår i rapport om utdanningskvalitet som behandles av styret.

Institusjonen (UiN) sitter på gode verktøy og kan utarbeide egne statistikker/analyser når dette blir etterspurt.

Årshjul for gjennomføring av aktiviteter

Kvalitetssikringssystem for utdanningsvirksomheten (KSS) vil inneholde en rekke prosesser, som skal ivaretas for å sikre og videreutvikle utdanningskvaliteten ved institusjonen.

KSS ved nye Nord universitet vil bli et distribuert system ved at prosessene ivaretas av prosesseiere, som vil befinne seg i fellesadministrasjonen og ved de framtidige fakultetene. Ved fakultetene/avdelingene vil dekan få det overordnede ansvaret for at fakultetets ansvarsområder innen KSS blir ivaretatt, selv om deler av gjennomføringen kan være delegert til administrativ linje.

Forslag til årshjul for 2016 vil forankres i studiekvalitetsutvalg/utvalg for utdanningskvalitet i egen sak. Her vil det finnes en skjematisk oversikt over ansvarsforhold og dokumentasjonskrav knyttet til produksjon av saker til lokale og sentrale «kvalitetsutvalg» og Læringsmiljøutvalget (LMU) og universitetsstyret. Sakenes tidsplan i utvalg og styre vil også fremkomme.

Årshjulet vil sikre fornuftig gjennomføringstidspunkt av prosesser, i tillegg til å vise utvalgsforankring.

Milepælsplan og organisering

Nord universitet skal ha et felles velfungerende kvalitetssikringssystem for utdanningen per 1.8.2016. Forslag om opplegg for et felles system av kvalitetssikringsprosesser legges fram for styret som sak på styremøtet i juni 2016. For å nå denne målsettingen er det etablert en egen milepælsplan som sier når virksomhetskritiske aktiviteter innen kvalitetssikringsområdet må være gjennomført. Ansvaret for gjennomføringen av aktivitetene er plassert hos den allerede etablerte arbeidsgruppen, men vil i de tilfeller der er nødvendig måtte innhente ekstern kompetanse/ressurser. Avgjørelser om valg av IT-verktøy for å beskrive prosessene i kvalitetssikringsarbeidet kan ta noe mer tid enn til 1.8., men det vurderes ikke som avgjørende for å få på plass et felles system for kvalitetsarbeidet.

Ferdig når	Hva
Utført	Gjennomgang av eksisterende kvalitetssikringssystemer
Januar	Vurdering NOKUTs tilrådninger fra de siste evalueringene
Januar	Etablere system for ros og ris/avvikssystem

Januar	Etablere nytt årshjul for å sikre gjennomføringstidspunkt av prosesser og utvalgsforankring
Januar	Prosjektstart felles elektronisk kvalitetshåndbok
Mars	Sak til styret om gjennomføring av internrevisjon
Mars	Valg/kjøp av datasystem for gjennomføring av spørreundersøkelser
April	Utarbeide ny mal for årlig kvalitetsrapport til styret
April	Utarbeide mal for fakultetsvise kvalitetsrapporter
Juni	Sak til styret om et felles kvalitetssikringssystem fra høst 2016
Ved behov	Videreutvikle gode statistikker/analyser
Ved behov	Modellering prosesser i kvalitetshåndboka

Oppsummering

Saken har vist til noen av de eksterne krav som ligger til et kvalitetssikringssystem, og hvordan en vil videreføre velfungerende elementer fra tre institusjoner i Nord universitet. Innholdselementene vil gi en oversikt over kvalitetsarbeidet og kvalitetsutviklingen på sentrale områder og utdanningsnivå. Den styringsinformasjonen systemene leverer vil gi et godt grunnlag for beslutninger for å forbedre kvaliteten på studieprogrammene, og på kvaliteten på studentenes læringsutbytte.

Kvalitetssikringssystemet vil samtidig være et viktig «bevis» på hvordan institusjonen driver kvalitetsarbeid ved eksterne tilsyn.

Nord universitet skal ha et fullt integrert velfungerende kvalitetssikringssystem fra 1. august 2016 etter behandling på styremøte i juni. I tiden fram til denne dato vil kvalitetssikringssystemene fra UiN og HiNT på en god måte sikre kvalitetsarbeidet for utdanningsaktiviteten ved fakultetene/fagavdelingene i Nordland og Nord-Trøndelag.